

практичної підготовки майбутніх екологів. Оскільки здобувачі освіти є обов'язковими учасниками навчально-виховного процесу, стейкхолдерами, то виникає потреба з'ясування поняття ліцензування освітньої діяльності та акредитації освітніх програм, що і розглядається у курсі «Вступ до фаху».

Студенти під час освоєння дисципліни вивчають елементи основ наукової діяльності, шляхи реалізації інтелектуального потенціалу через діяльність студентського наукового товариства, гуртків, проблемних груп, знайомляться із напрямками наукових досліджень на випусковій кафедрі. Важливим аспектом освітньої діяльності у межах курсу є з'ясування головних вимог до написання кваліфікаційних робіт, підготовки наукових публікацій, дотримання академічної доброчесності. Оскільки значна частина навчального навантаження відводиться на самостійне опрацювання, у процесі вивчення дисципліни студенти знайомляться з особливостями здійснення самостійної роботи, з її бібліографічним оформленням, вивчають алгоритм пошуку інформації. У здобувачів освіти формуються вміння орієнтуватися в постійно зростаючому потоці екологічної інформації, обирати теми для доповіді, публічно виступати та ставити запитання, розвивати культуру мовлення та понятійний апарат у сфері екологічної тематики, спрямовувати свою наукову діяльність на вирішення регіональних екологічних проблем, працювати з науковими фондовими матеріалами та періодикою.

Важливим для студентів є усвідомлення значущості обраної професії та кваліфікаційних вимог до фахівців-екологів, що і розглядається у тематичі освітнього компоненту. Здійснюється ознайомлення із завданнями, структурою та функціями основного, спеціально вповноваженого центрального органу виконавчої влади України з питань охорони навколишнього природного середовища та екології, первинними посадами, які може обіймати випускник-еколог із повною вищою освітою.

Таким чином, зміст навчальної дисципліни «Вступ до фаху» спрямований на формування у здобувачів освітньої програми «Екологія» професійних компетентностей, уявлень про свою майбутню діяльність, засвоєння необхідних знань на базі основного понятійно-термінологічного апарату екології, які б допомогли зорієнтуватися у всьому переліку фундаментальних і професійно-орієнтованих дисциплін та отримати початкові вміння для прийняття самостійних рішень.

Список використаних джерел:

1. Смоляр Н.О., Ханнанова О.Р. Концепція підготовки фахівців у галузі екології в Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка. *Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXI Карішинські читання)*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Полтава, 2014. С. 228–231.
2. Ханнанова О.Р. Вступ до фаху: методичні вказівки до практичних занять із навчальної дисципліни для студентів I курсу напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування». Полтава : Вид. Шевченко Р.В., 2015. 79 с.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ГРОМАДЯН СТАРШОГО ВІКУ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СОЦІУМІ

Хімчук Л.І.

(Івано-Франківськ, Україна)

Історичний перехід людської цивілізації в Інформаційну епоху, характеризується можливістю швидкої комунікації в глобальному масштабі та обробкою великих обсягів інформації й існуванням інформаційних мереж, що суттєво змінюють умови життя людини в сучасному соціумі. Стратегічного значення набувають цифрові вміння

населення як запорука успішного функціонування в технологізованих життєвих реаліях. Однак, з точки зору, демократизації інформаційного суспільства, кардинальним є питання оволодіння цифровими вміннями всіх верств населення, оскільки громадяни з недостатнім рівнем сформованості цифрових умінь ризикують бути виключеними з активного соціального життя.

За даними наукових досліджень у групі особливо високого ризику перебувають цифрові іммігранти – люди, вік яких вищий за 55 років, які виростили в епоху, коли не існувало мобільних цифрових та інтернет-технологій, або вони розвивалися повільними темпами, на протигагу цифровим аборигенам, які народилися в період інтенсивного розвитку й поширення цифрових технологій та Інтернету. Щоб уникнути соціального виключення цифрові іммігранти мають оволодіти цифровими вміннями [6].

Підтримка громадян у підвищенні цифрової грамотності повинна здійснюватися з метою включення їх до активного життя сучасних суспільств, які проходять цифрову трансформацію. Ця проблема безпосередньо пов'язана з утвердженням демократичних цінностей. Одним з важливих напрямів демократичної соціальної дії є боротьба з різними видами дискримінації, серед яких вікова дискримінація займає особливе місце, адже вона може призвести до соціальної ізоляції значної частини людей старшого віку, число яких має тенденцію зростання. Ризики підвищуються для самотньо проживаючих і дуже літніх людей (*the very elderly*), та можуть ще більше зростати через різні фобії, зокрема страх втратити роботу, або поганий стан здоров'я. Вікова ізоляція може сприяти розвитку психічних захворювань, зокрема депресії. Можливості використання цифрових технологій для нівелювання проблеми соціального виключення людей старшого віку мають бути реалізовані шляхом створення сприятливих умов для оволодіння цифровою грамотністю літніх громадян.

Слід зазначити, що рівень сформованості цифрових умінь громадян українського суспільства є недостатнім. За даними інституту майбутнього, 15% громадян України взагалі не володіє цифровими вміннями. Базовим рівнем цифрових умінь володіє тільки 38% громадян України [3]. Не буде перебільшенням сказати, що дослідження стану сформованості цифрових умінь та дослідження умов їх розвитку в громадян, мають стратегічне значення для подальшого розвитку Української Держави.

Наголосимо, що на вирішення окреслених питань направлені ініціативи Міністерства цифрової трансформації України, зі створення «Держави в смартфоні».

Заслуговує на увагу досвід країн Європейського Союзу щодо надання європейцям старшого віку нових життєвих можливостей за допомогою отримання ними нових знань і умінь. Зокрема, в Міжнародному плані дій з проблем старіння 2002 року наголошувалося та тому, що: «Наслідки старіння населення для соціально-економічного розвитку суспільства в поєднанні з соціально-економічними змінами, що відбуваються в усіх країнах, вимагають прийняття термінових заходів по налагодженню безперервної діяльності в області соціальної інтеграції літніх людей і розширення їх прав та можливостей. Крім того, міграція, урбанізація, тенденція до розпаду розширеної сім'ї й утворення більш компактних сімей з більш мінливим складом, відсутність доступу до технологій необхідних для досягнення самостійності та інші соціально-економічні зміни призводять до витіснення літніх людей з основного процесу розвитку, позбавляють їх продуктивної соціально-економічної ролі й послаблюють їх традиційних джерел соціальної підтримки» [5].

У сфері вітчизняної педагогічної науки варто виокремити праці Л. Лук'янової, яка уклала Концепцію освіти дорослих в Україні [2], дослідження науковців Чаграк Н.І., та Угринюк В.М., в роботах яких висвітлено європейський досвід освіти людей третього віку, як спосіб адаптації до демографічного старіння суспільства [7].

Цифрова освіта людей різного віку є предметом дослідження цифрової гуманістичної педагогіки, актуальним напрямом розвитку якої присвячені наукові публікації В. Бикова, М. Лещенко, Л. Тимчук, Л. Рубан [4].

Отже, на підставі вивчення наукових джерел з даної проблематики й аналізу соціальної ситуації в Україні можна виокремити основні чинники, які зумовлюють потребу формування цифрових умінь у людей похилого віку:

– цифровізація – поява електронно-цифрових засобів, пристроїв та налагодження комунікаційної взаємодії між ними;

– утворення цифрового суспільства – інтенсивне використання людьми технологій для власних потреб: професійної самореалізації, комунікації, відпочинку, навчання, дозвілля;

– розвиток інфраструктури життєзабезпечення людини, а саме: розвиток цифрових медичних, освітніх, транспортних, логістичних систем та системи громадської безпеки;

– розвиток безготівкової економіки (cashless economy) – електронні платежі та розрахунки;

– розвиток інфраструктури державних послуг (e-government);

– психологічний чинник – використання цифрових технологій для комунікації з соціумом, створює для людей похилого віку відчуття реальної присутності в ньому.

Список використаних джерел:

1. Дем'яненко Н.М., Чаграк Н.І. Освітня програма інституту освіти людей третього віку. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2019. Вип. 67. С. 85–92.
2. Концепція освіти дорослих в Україні / Укл.: Лук'янова Л.Б. – Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2011. – 24 с. [Електронний ресурс] URL: <http://lib.iitta.gov.ua/5474/1/Концепц|я.pdf>.
3. Країна 2030-Країна з розвинутою цифровою економікою. [Електронний ресурс] URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>
4. Leshchenko, M., Tymchuk, L., Ruban, L.: Digital Storytelling in a Foreign Language Classroom of Higher Educational Establishments. In: CEUR Workshop Proceedings, vol.1844, pp.428–439, (2017).
5. Міжнародний план дій з проблем старіння 2002 року [Електронний ресурс] URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/pdf/ageing_prog.pdf
6. Prensky Marc Digital Natives, Digital Immigrants. MCB University Press, Vol. 9 No. 5, October (2001) [Електронний ресурс] URL: <http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>
7. Чаграк Н.І., Угринюк В.М. Освіта людей третього віку як спосіб адаптації до демографічного старіння суспільства (європейський досвід). *Zeszyt Naukowy Prac Ukrainoznawczych*. Gorzow Wielkopolski: Wydawnictwo Naukowe Akademii im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim, 2018. No. 2. S. 111–125. (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази Polska Bibliografia Naukowa).
8. Черніков Д. Стратегія єдиного цифрового ринку. [Електронний ресурс] URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2364078-misia-ocifruvati-ekonomiku-strategia-edinogo-cifrovogo-rinku.html>

«БАТЬКО НОВОЇ ГЕОЛОГІЇ»

Хлонь Н.В.

(Глухів, Україна)

Датського натураліста Нільса (Ніколауса) Стено (1638-1686) німецький природодослідник Олександр фон Гумбольдт називав «батьком нової геології». Ще студентом Стено виклав свої погляди на наукову творчість у рукописі під заголовком